

A SZELLEMI TULAJDONT ÉRINTŐ JOGSÉRTÉSEK GAZDASÁGI KÖLTSÉGE AZ ABRONCS ÉS AKKUMULÁTOR ÁGAZATOKBAN

A jogsértések számszerűsítése a Gumiabroncs-, gumitömlőgyártás;
gumiabroncs-újrafutózás, -felújítás (NACE 22.11)
és az Akkumulátor-, szárazelemgyártás (NACE 27.20) terén

A SZELLEMI TULAJDONT ÉRINTŐ JOGSÉRTÉSEK GAZDASÁGI KÖLTSÉGE AZ ABRONCS ÉS AKKUMULÁTOR ÁGAZATOKBAN

Projektcsoport

Nathan Wajsman, vezető közgazdász

Carolina Arias Burgos, közgazdász

Köszönetnyilvánítás

A szerzők köszönetet kívánnak mondani a megfigyelőközpont gazdasági és statisztikai munkacsoportja tagjainak, akik hasznos észrevételekkel szolgáltak az e sorozat részét képező jelentésekkel és az alkalmazott módszertannal kapcsolatban. Emellett iparági források információkat nyújtottak az uniós abroncs- és akkumulátorpiaccal kapcsolatban.

2018. február

Tartalomjegyzék

1.	ELŐSZÓ	4
2.	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	6
	2.1 MÓDSZERTAN ÉS ADATOK.....	6
	2.2 FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK	6
	2.3 AZ ABRONCS- ÉS AKKUMULÁTORHAMISÍTÁS NEM GAZDASÁGI HATÁSAI.....	11

1. ELŐSZÓ

A SZELLEMI TULAJDONT ÉRINTŐ JOGSÉRTÉSEK GAZDASÁGI KÖLTSÉGE AZ ABRONCS ÉS AKKUMULÁTOR ÁGAZATOKBAN

A szellemi tulajdoni jogsértések európai megfigyelőközpontja (a megfigyelőközpont) abból a célból jött létre, hogy jobban megértesse a szellemi tulajdon szerepét és a szellemi tulajdon érintő jogsértések negatív következményeit. A Bizottságtól 2012-ben, a 386/2012/EU rendelettel került át az EUIPO-hoz.

Egy, az Európai Szabadalmi Hivatallal együttműködésben készített tanulmányban¹ az EUIPO a megfigyelőközponton keresztül eljárva úgy becsülte, hogy az EU összes gazdasági tevékenységének mintegy 42%-át, az Unión belüli munkahelyeknek pedig 28%-át közvetlenül a fokozott szellemi tulajdonjog-igényű iparágak adják, az Unión belüli álláshelyek további 10%-a pedig egyéb iparágak által kínált áruk és szolgáltatások fokozott szellemi tulajdonjog-igényű iparágak általi beszerzéséből adódik.

Egy másik tanulmány² összehasonlította a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokkal rendelkező európai vállalatok gazdasági teljesítményét azokéval, amelyek nem rendelkeznek ilyen jogokkal, és arra a megállapításra jutott, hogy a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokkal rendelkezők munkavállalónkénti bevétele átlagosan 28%-kal meghaladja az azokkal nem rendelkezőkét, és ez a hatás különösen erősen jelentkezik a kis- és középvállalkozásoknál (kkv-k). Bár a kkv-knak csupán 9%-a rendelkezik bejegyzett szellemi tulajdon-jogokkal, nekik munkavállalónként közel 32%-kal magasabb a bevételük, mint az ilyen jogokkal nem rendelkezőknek.

Egy uniós szintű felmérésben azt is vizsgálták, hogyan vélekednek és viselkednek az európai polgárok a szellemi tulajdonnal, valamint a hamisítással és a kalózkodással kapcsolatban³. A felmérés rávilágított arra, hogy bár a polgárok elvben elismerik a szellemi tulajdon értékét, hajlanak arra is, hogy bizonyos esetekben megindokolják az egyén szintjén elkövetett jogsértéseket.

A megfigyelőközpont a hamisítás és a kalózkodás gazdasági hatásának értékelésével ki szeretné egészíteni ezt a képet.

¹ EUIPO/EPO, „A szellemi tulajdon-intenzív ágazatok és gazdasági teljesítmény az Európai Unióban – Ágazati szintű vizsgálati jelentés”, második kiadás, EUIPO, Alicante, 2016.

² OHIM, „Szellemi tulajdon-jogok és a cégek teljesítménye Európában – Gazdasági elemzés – Cégszintű elemző jelentés”, OHIM, Alicante, 2015.

³ EUIPO, „Európai polgárok és a szellemi tulajdon: észlelés, tudatosság és magatartás”, második kiadás, EUIPO, Alicante, 2017.

A vizsgálat módszertani szempontból kihívást rejt magában, mivel olyan jelenséget kísérel meg megvilágítani, amely jellegéből adódóan közvetlenül nem figyelhető meg. A megfigyelőközpont annak érdekében, hogy a megbízatásában foglaltaknak megfelelően megnyissa az utat a szellemi tulajdont érintő jogsértések nagyságrendjének, kiterjedésének és hatásának számszerűsítése előtt, fokozatos megközelítést dolgozott ki a hamisítás káros hatásának, valamint a jogszerűen eljáró vállalkozásokat, kormányokat és fogyasztókat, illetve végső soron a társadalom egészét érintő következményeinek értékeléséhez.

Több olyan fokozott szellemitulajdonjog-igényű iparág került kiválasztásra, amelynek termékeit köztudottan vagy vélhetően hamisítják. Korábbi tanulmányok az alábbi ágazatokat vizsgálták: kozmetikai és testápolási cikkek; ruházati cikkek, lábbelik és kiegészítők; sportcikkek; játékok és játékszerek; ékszerek és órák; kézitáskák és bőröndök; zenei felvételek; szeszes italok és borok; gyógyszerek; növényvédő szerek; valamint okostelefonok.

Az EUIPO és az OECD által közösen készített, a hamisított áruk globális kereskedelméről szóló jelentés⁴ feltárta, hogy a hamisítás milyen széles körben érinti a különböző iparágakat, a luxuscikkektől kezdve a mindennapi használati tárgyakig, ideértve az olyan termékeket, amelyek a fogyasztók egészségére és biztonságára, valamint a környezetre is veszélyt jelentenek. A gépjármű-pótalkatrészek is a hamisítók célpontjai közé tartoznak, beleértve az összes tartozékot és gépjárműalkatrészt, mint például dugattyúgyűrűket, szűrőket, biztonsági öveket, olajakat és kenőanyagokat, akkumulátorokat és abroncsokat.

Ez a tizenkettedik számú, az abroncs és akkumulátor ágazatokat vizsgáló tanulmány a korábbi ágazati tanulmányok esetében alkalmazotthoz hasonló módszertant használ. Az EUIPO/EPO által készített 2016. évi, *a szellemi tulajdon hozzájárulásáról szóló tanulmány* rávilágított arra, hogy mindkét iparág fokozottan alkalmaz szabadalmakat, védjegyeket és formatervezési mintákat.

⁴ EUIPO/OECD, „Hamisított és kalóz áruk kereskedelme – A gazdasági hatások feltérképezése”, OECD Publishing, Párizs, 2016.

2. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A SZELLEMI TULAJDONT ÉRINTŐ JOGSÉRTÉSEK GAZDASÁGI KÖLTSÉGE AZ ABRONCS ÉS AKKUMULÁTOR
ÁGAZATOKBAN

2.1 MÓDSZERTAN ÉS ADATOK

A jelen tanulmányban alkalmazott módszertanhoz (az e sorozat részét képező többi tanulmányhoz hasonlóan) valamely homogén termékre vonatkozó eladási adatok hosszú időszakot felölelő sorozatára van szükség. Ahol lehetett, az Eurostat által biztosított hivatalos adatok kerültek felhasználásra, amelyek az egyes ágazatokat a NACE⁵ osztályozási rendszer szerint határozzák meg. A gépjármű-pótalkatrészek szempontjából ezeknek a feltételeknek csak két NACE osztály felelt meg: az abroncsok és az akkumulátorok.

Az elemzés kiindulópontjául az Unióban eladott abroncsok és akkumulátorok értéke szolgált, amelyet az Eurostat által készített, a vállalkozások szerkezetére vonatkozó felmérés (SBS), valamint nemzetközi kereskedelmi statisztikák alapján határoztunk meg. Mindkét termék esetében megbecsültük a várt eladások számát, és összehasonlítottuk az egyes uniós tagállamokban megvalósult tényleges eladásokkal. Ezt követően a megbecsült várt és tényleges eladások közötti különbségeket statisztikai módszerek segítségével elemeztük. E különbségek részben magyarázhatóak olyan **társadalmi-gazdasági tényezőkkel**, mint a GDP-növekedés, az árfolyamok vagy az 1000 lakosra jutó személygépkocsik száma. Emellett tekintetbe vettünk a **hamisítással kapcsolatban álló tényezőket** is, ideértve a fogyasztók magatartását⁶, amint az a *szellemi tulajdon megítéléséről szóló tanulmányból* kitűnik.

A módszertan részletes magyarázatát a 4. szakasz tartalmazza.

2.2 FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

A becslések szerint **2,2 milliárd eurós kiesést okoz évente a jogszerűen működő ágazatnak a hamisított abroncsok jelenléte az uniós piacon, a hamisított akkumulátorok pedig 180 millió eurós kiesést okoznak, ami az ágazati értékesítések 7,5%-ának, illetve 1,8%-ának felel meg.**

⁵ A NACE (*Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté Européenne*) az Eurostat, az Unió statisztikai hivatala által használt, a gazdasági tevékenységek hivatalos osztályozási rendszere.

⁶ Felhasználtuk az EUIPO által 2013 novemberében közzétett, *a szellemi tulajdon megítéléséről szóló tanulmány* eredményeit, így például annak megállapítását, hogy az uniós polgárok hajlamosak szándékosan hamisított termékeket vásárolni.

Az alábbi 1. táblázat bemutatja az abroncs és akkumulátor ágazatokban a gyártás területén jelenlévő hamisítás következtében kieső értékesítések tagállamonkénti becslést mértékét relatív és abszolút értékben is.

1. táblázat Az abroncsok és akkumulátorok hamisítása miatt kieső értékesítések országonként (2010-2015)

	ABRONCSOK		AKKUMULÁTOROK	
	Kieső értékesítések (%)	Kieső értékesítések (millió euró)	Kieső értékesítések (%)	Kieső értékesítések (millió euró)
AUSZTRIA	6,1	30	1,6	3
BELGIUM	15,6	96	4,0	3
BULGÁRIA	17,2	21	4,4	4
CIPRUS	17,1	7	4,4	1
CSEH KÖZTÁRSASÁG	7,3	106	1,9	3
NÉMETORSZÁG	4,2	261	1,1	31
DÁNIA	6,1	13	1,6	1
ÉSZTORSZÁG	9,0	4	2,3	N/A
GÖRÖGORSZÁG	17,4	39	4,5	5
SPANYOLORSZÁG	17,6	445	4,6	32
FINNORSZÁG	3,1	17	0,8	1
FRANCIAORSZÁG	7,6	411	2,0	27
HORVÁTORSZÁG	9,2	9	2,4	N/A
MAGYARORSZÁG	5,1	16	1,3	7
ÍRORSZÁG	5,3	11	1,4	1
OLASZORSZÁG	5,9	256	1,5	18
LITVÁNIA	19,2	15	5,0	1
LUXEMBURG	10,1	2	2,6	N/A
LETTORSZÁG	17,8	11	4,6	1
MÁLTA	8,4	1	2,2	0
HOLLANDIA	4,2	12	1,1	3

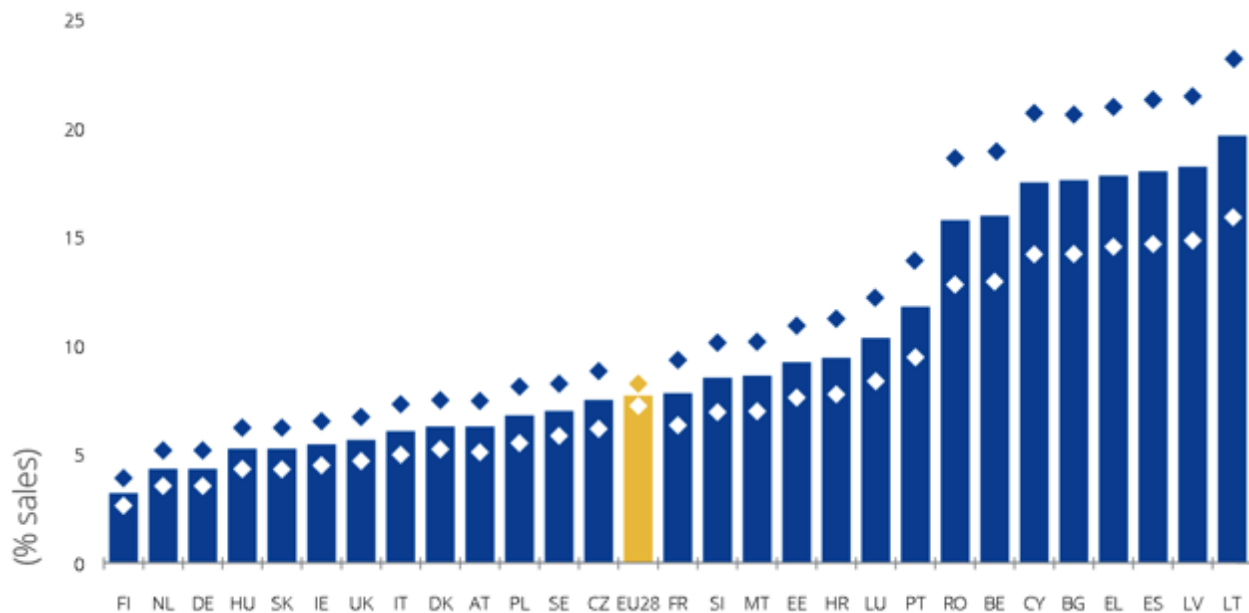
LENGYELORSZÁG	6,6	74	1,7	6
PORTUGÁLIA	11,5	41	3,0	3
ROMÁNIA	15,4	76	4,0	3
SVÉDORSZÁG	6,8	45	1,8	10
SZLOVÉNIA	8,3	14	2,2	1
SZLOVÁKIA	5,1	14	1,3	1
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG	5,5	201	1,4	13
EU-28	7,5	2247	1,8	179

Relatív értékben az abroncsok és akkumulátorok hamisítása által legkevésbé érintett ország Finnország (3,1%, illetve 0,8%), a leginkább érintett pedig Litvánia (19,2%, illetve 5%). Az abszolút értéket tekintve a hatás Spanyolországban a legnagyobb, ahol az abroncsok és akkumulátorok hamisítása miatt kieső értékesítések becsült összege 477 millió euró, ezt követi Franciaország 438 millió euróval, majd Németország (292 millió euró), Olaszország (274 millió euró) és az Egyesült Királyság (214 millió euró). Az öt legnagyobb uniós tagállamban 1,7 milliárd euró vesz el a hamisítás miatt, ami az Unióban összességében kieső értékesítés közel 70%-át teszi ki.

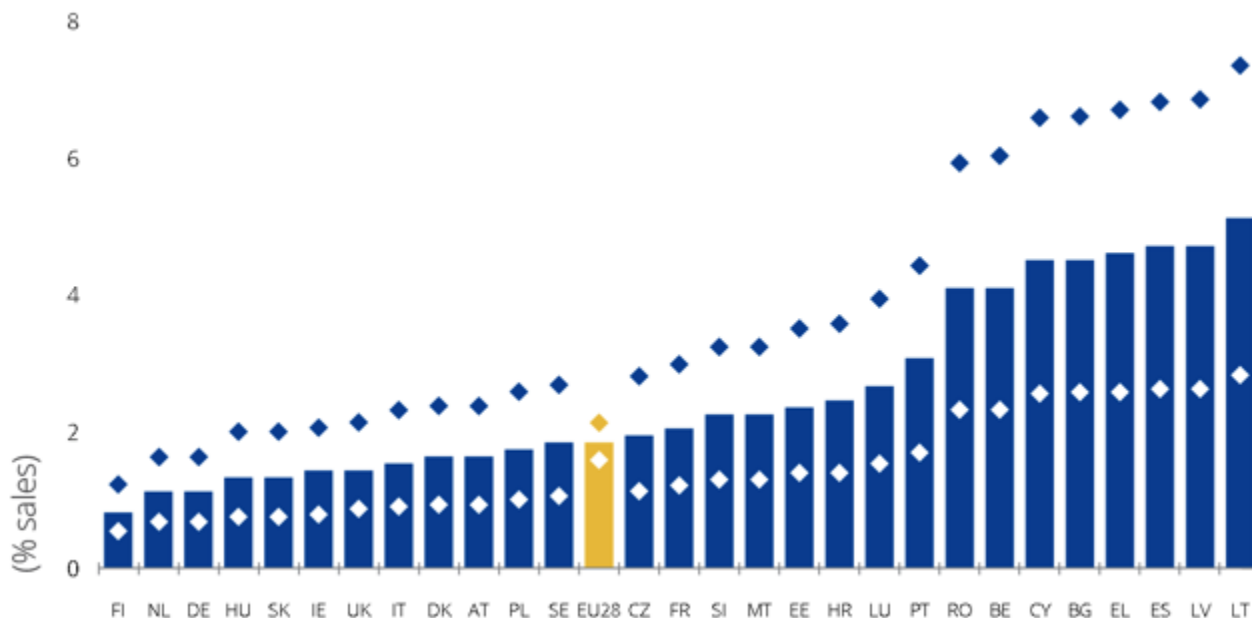
A hamisított abroncsok és akkumulátorok miatti kieső értékesítések relatív értékének országonként becsült mértékét az 1. és 2. ábra szemlélteti. Az oszlopok azt mutatják, milyen hatással van a hamisítás a jogszerűen működő ágazat eladásaira, az értékesítések százalékában kifejezve, a pontok pedig a becslés 95%-os megbízhatósági intervallumát jelölik⁷.

⁷ A 95%-os megbízhatósági intervallum statisztikai kalkuláció, amely azt jelenti, hogy a valós számadat 95%-os valószínűséggel az intervallum alsó és felső határa közé esik. Az EU egészét tekintve például a kieső értékesítések becsült aránya 7,5%, a tényleges százalékos érték pedig 95%-os valószínűséggel 7% és 8% között van.

1. ábra Az abroncsok hamisítása miatt kieső értékesítések országonként (2010-2015)

2. ábra Az akkumulátorok hamisítása miatt kieső értékesítések országonként (2010-2015)

Ezek a kieső értékesítések közvetlenül hozzájárultak 8318 munkahely megszűnéséhez⁸.

Ha ehhez hozzáadjuk a más iparágakra gyakorolt dominóhatást, amelynek során a közvetlen és közvetett hatásokra egyaránt figyelemmel vagyunk, **az ebben a két szektorban jelenlévő hamisítás az uniós gazdaságnak megközelítőleg 4,8 milliárd euró összegű értékesítéskiesést okoz, aminek következtében 22 283 munkahely szűnik meg.**

⁸ E szám adatok nincsenek figyelemmel a behozatal által kiváltott hatásokra, mivel ezekben az esetekben a kapcsolódó foglalkoztatási hatások az Unió területén kívül következnek be. Szintén nem tartalmazzák az uniós gyártók által a nem uniós piacokon jelenlévő hamisítás következtében elszenvedett kieséseket. A foglalkoztatás Unión belüli csökkenésének becsült mértéke ezért az Unión belül előállított és felhasznált árukhoz igazodik.

Végezetül, feltételezve, hogy a jogellenesen működő gyártók a tevékenységükről és az abból származó jövedelmükről nem számolnak be a hatóságoknak, **a kieső állami bevétel (a háztartások jövedelmére kivetett adók, a társadalombiztosítási hozzájárulások és társasági adók) teljes összege megközelítőleg 340 millió euróra tehető.**

2.3 AZ ABRONCS- ÉS AKKUMULÁTORHAMISÍTÁS NEM GAZDASÁGI HATÁSAI

Ez a jelentés az abroncs- és akkumulátorhamisítás gazdasági következményeire összpontosít. Ugyanakkor számos egyéb hatás is felmerül olyan területeken, mint a biztonság és a környezeti kár.

A hamisított abroncsok és akkumulátorok gyakran eredetinek tűnnek, mivel a külsejük alapján rendkívül nehéz megkülönböztetni a jogszerűen előállított termékeket a hamisítványoktól. A fogyasztók ezért szándékuk ellenére is vásárolhatnak nem megfelelő minőségű és veszélyes termékeket, hiszen gyakran előfordul, hogy a hamisított termékeket egyáltalán nem vetik alá tesztelési és minőségellenőrzési eljárásoknak, ami veszélyezteti a járművek vezetőit és a közlekedés többi résztvevőjét.

Egy, az abroncshasználattal összefüggő baleseti körülményekről szóló tanulmány⁹ megállapította, hogy a legalább 1,6 mm-es vagy azt meghaladó mélységű futómintázat a megcsúszásos balesetek valószínűségét a nedves vagy havas utakon 84%-kal, az abroncsok szakadása (defekt) miatt bekövetkező balesetek valószínűségét pedig 86%-kal csökkenti, szemben az 1,6 mm mélységet el nem érő futómintázattal. Az ágazat által elvégzett tesztvizsgálatok azt mutatták, hogy az 1,4 mm mélységű futómintázattal rendelkező hamis abroncsok és az utánvágott abroncsok (amelyeket annak ellenére újnak álcáznak, hogy valójában régiek, és az eredeti futómintázatukból semmit vagy csak keveset őriztek meg) egyértelmű biztonsági kockázatot jelentenek a felhasználók számára.

A gépjármű-akkumulátorok gyártóinak szigorú előírásokat kell betartaniuk ahhoz, hogy megfeleljenek a teljesítménnyel és biztonsággal kapcsolatos fogyasztói elvárásoknak. A termékeket úgy tervezték, hogy megakadályozzák az elektrolit szivárgást (amely nem csupán a készülékekben található áramkörökre, hanem a testszövetekre nézve is ártalmas lehet). Emellett az akkumulátor tömítésébe egy egyszeri felhasználású szellőztető szelepet terveztek, amely rendkívüli körülmények esetén, egy esetleges robbanás megelőzése érdekében kiengedi az akkumulátor belsejében felgyülemlt nyomást. Ezek a biztonsági elemek gyakran hiányoznak a hamisított akkumulátorokból, hiányuk pedig veszélynek teszi ki a felhasználót.

⁹ CHOI, E-H., *Tire-Related Factors in the Pre-Crash Phase* (Abroncsokkal összefüggő tényezők a baleset előtti fázisban) (DOT HS 811 617. sz. jelentés), az Egyesült Államok nemzeti közúti közlekedésbiztonsági hivatala (National Highway Traffic Safety Administration), Washington DC, 2012.

Túl azonban a felhasználókat érintő biztonsági szempontokon, a hamisított abroncsok és akkumulátorok környezeti károkat is okozhatnak, hiszen előfordulhat, hogy a hamisított alkatrészek gyártása során felhasznált anyagok nem teljesítik a biztonsági előírásokat, valamint nem mindig felelnek meg a környezetvédelmi előírásoknak és az EU körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervében¹⁰ foglaltaknak, amely terv intézkedéseket irányoz elő az előállításától a hulladékgazdálkodásig, beleértve az újrahasznosítást és az újrafelhasználást.

Az abroncsok jó példái az olyan termékeknek, amelyek esetében a körforgásos gazdaság a tervezési szakaszban kezdődik, kiterjed a használatra, a használt termékek begyűjtésére, majd pedig az újrafelhasználással és újrahasznosítással folytatódik. Az Európai Abroncs- és Gumigyártók Szövetségének (European Tyre & Rubber Manufacturers' Association, ETRMA) jelentése¹¹ az abroncsok esetében 96%-os hasznosítási arányról számol be (például az anyagok újrafelhasználása vagy más jellegű újrahasznosítás révén).

Az akkumulátorok számos alkotórészét szintén újra lehet hasznosítani, amellyel elkerülhető, hogy veszélyes anyagok kerüljenek a környezetbe, valamint értékes anyagokhoz lehet hozzájutni. Az elemekről és akkumulátorokról, valamint a hulladékelemekről és -akkumulátorokról szóló, 2006. szeptember 6-i 2006/66/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (az elemekről és akkumulátorokról szóló irányelv)¹² tiltja a veszélyes anyagokat tartalmazó elemek és akkumulátorok forgalmazását, valamint begyűjtési és újrafeldolgozási célkitűzéseket határoz meg és kimondja, hogy a gyártók felelősek az elemekkel és akkumulátorokkal kapcsolatos hulladékgazdálkodásért. Az nem ismert, hogy a hamisított elemek és akkumulátorok gyártói milyen mértékben tartják be ezeket a rendelkezéseket.

Noha az ezen alszakaszban számszerűsített nem gazdasági hatások túlmutatnak e jelentés keretein, társadalmi szempontból egyértelműen nagy jelentőséggel bírnak, és ezért az abroncs- és akkumulátorhamisítás jelenségének vizsgálatakor szem előtt kell tartani őket.

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/towards-circular-economy_hu

¹¹ <http://www.etrma.org/uploads/Modules/Documentsmanager/elt-report-v9a---final.pdf>

¹² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:02006L0066-20131230&rid=1>, HL L 266., 2006.9.26., 1. o.

A SZELLEMI TULAJDONT ÉRINTŐ JOGSÉRTÉSEK GAZDASÁGI KÖLTSÉGE AZ ABRONCS ÉS AKKUMULÁTOR ÁGAZATOKBAN

2018. február

© Az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala, 2018.
A sokszorosítás a forrás megjelölésével
megengedett.

Avenida de Europa, 4,
E03008 Alicante – Spanyolország